

Z OBRAD FRANCUSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMIKI ROLNICTWA NAD INWESTYCJAMI W ROLNICTWIE

W Paryżu obradowało Francuskie Towarzystwo Ekonomiki Rolnictwa na temat inwestycji w rolnictwie. Pięć spośród sześciu wygłoszonych referatów¹ obrazowało problemy inwestycji w rolnictwie francuskim, jeden zaś referat dotyczył kwestii inwestycyjnych rolnictwa Niemiec Zachodnich.

W omówieniu niektórych zagadnień sesji Francuskiego Towarzystwa ograniczamy się do problemów poruszonych w referatach wygłoszonych przez R. Dumont'a i M. Gontan'a, a mianowicie o rozdziale inwestycji w rolnictwie i podstawach ustalania kolejności w inwestycjach rolnych.

I. INWESTYCJE W ROLNICTWIE FRANCUSKIM

W 1954 roku rząd francuski podjął decyzję opracowania planu unowocześnienia rolnictwa. Okres do 1948 roku obejmował tylko dziedzinę mechanizacji w rolnictwie; od 1948 roku planem unowocześnienia objęto całe rolnictwo.

Pierwszy plan (1948—1953 r.) zakładał zwiększenie produkcji na rynek wewnętrzny i na eksport, obniżenie kosztów produkcji w celu podniesienia ogólnego poziomu życia oraz polepszenie warunków pracy i bytu ludności rolniczej.

Plan drugi (1954—1957 r.) położył nacisk na unowocześnienie i wyposażenie rolnictwa poszczególnych rejonów i przyspieszenie upowszechnienia postępu technicznego w rolnictwie.

Obecnie opracowywany plan trzeci przewiduje perspektywiczny rozwój gospodarczy przez lepsze wykorzystanie siły roboczej i właściwą politykę inwestycyjną.

Badanie podziału inwestycji w ekonomice planowej jest rzeczą prostą — stwierdza Rene Dumont — natomiast w ekonomice liberalnej lub półliberalnej

typu ekonomiki francuskiej napotyka na duże trudności.

We Francji w planowaniu i zatwierdzeniu inwestycji bierze między innymi udział Narodowa Komisja Inwestycji, Ministerstwo Finansów, Komisariat Planu (unowocześnienia i wyposażenia), Rada Kierownictwa Funduszy Rozwoju Ekonomicznego i Społecznego, a wreszcie około 30 różnych komisji inwestycyjnych Ministerstwa Rolnictwa. W takiej sytuacji trudno jest zebrać odpowiednie dane. Jedynym źródłem ścisłych danych są statystyki organów finansujących inwestycje.

W planach na lata 1948—1953 i 1954—1957 na realizację inwestycji rolniczych przeznaczono 247,5 mln franków. Podział inwestycji rolniczych na podstawowe grupy obrazuje tabela (według referatu Maurycyego Gontan na temat rozdziału inwestycji w rolnictwie francuskim w okresie planów modernizacji i wyposażenia).

A oto kilka uwag o poszczególnych kierunkach i grupach inwestycji.

¹ Economie Rural, Biuletyn Francuskiego Towarzystwa Ekonomiki Rolnictwa Nr 31, styczeń 1957 r. Paryż.

Critères pour la répartition des investissements par secteurs — par R. Mossé.

Investissements individuels et collectifs, productifs et de bien-être — par M. Cépède.

Ordre de priorité des investissements — par R. Dumont.

Les investissements au cours des plans en France. Répartition par catégories — par M. Gontan.

Répartition par modes de financement — par L. Bouyries.

Les investissements dans l'agriculture allemande — par le Dr Steding.

Conclusions — par L. Malassis.

**Podział kredytów publicznych przeznaczonych na finansowanie rolnictwa
(w milionach franków)**

L. p.	G r u p y	Plan 1948 — 1953			Plan 1954 — 1957		
		Pożyczki	Subwencje	Razem	Pożyczki	Subwencje	Razem
1	Wyposażenie indywidualne (budown. mieszk.)	8 576	4 372	12 948	21 800	8 450	30 250
2	Podniesienie poziomu oświaty rolniczej	4 523	4 897	9 420	8 900	14 352	23 252
3	Udoskonalenie produkcji rolniczej	29 066	19 387	48 463	11 205	30 659	41 864
4	Poprawa warunków bytu ludności wiejskiej	91 189	33 885	125 074	62 450	26 737	88 187
5	Przechowywanie i przetwórstwo produktów rolniczych	45 125	6 568	51 693	29 537	3 200	32 737
6	Urządzenia regionalne	—	—	—	11 300	20 000	31 300
	Ogółem	178 479	69 119	247 598	145 192	102 398	247 590

1. Wyposażenie indywidualne dotyczy inwestycji mających na celu polepszenie warunków mieszkaniowych ludności wiejskiej (budownictwo mieszkaniowe). Kredyty publiczne przeznaczone na ten cel wzrosły z 5% ogólnej sumy kredytów inwestycyjnych w okresie pierwszego planu do 12% w drugim planie.

2. Podniesienie poziomu technicznego obejmuje dziedzinę badań oraz nauczanie i upowszechnianie wiedzy rolniczej. W pierwszych latach kredyty na ten cel były niewysokie. Wzrastały one do 1952 roku w związku z utworzeniem rejonów badawczych. Inwestycje na podniesienie poziomu technicznego wynosiły w pierwszym planie 4% kredytów inwestowanych w rolnictwo, a w planie drugim 9%.

3. Grupa inwestycji „udoskonalenie produkcji rolnej” obejmuje komasację, ulepszanie dróg polnych, melioracje, inwentarz żywy, nasiona i sadzonki, produkcję pasz itd.

Na drenowanie i nawadnianie (inwestycje dające szybkie zyski) w pierwszym planie przeznaczono 7 mld franków subwencji i 9 mld pożyczek, w drugim zaś planie — 4 mld subwencji i 5,5 mld pożyczek.

W projektach planu przeznaczono 10 mld franków na mechanizację rolnictwa. Później zaczęto te inwestycje subwencjonować „poza planem”. Noszą one obecnie nazwę „autoinwestycji”, czyli inwe-

stycji własnych. Inwestycje własne prowadzone są przez gospodarstwa rolne w poszczególnych częściach kraju z bardzo nierównomiernym nasileniem. W 1952 roku przeprowadzono ankietę, szukając tą drogą wyświelenia sytuacji w zakresie stopnia mechanizacji rolnictwa. Spodziewano się znaleźć sposoby na zapobieżenie nierównomiernemu inwestowaniu w mechanizację rolnictwa.

4. Poprawa warunków bytu ludności wiejskiej — dziedzina socjalna — otrzymuje największe kredyty, mianowicie w planie pierwszym 125 mld, w planie drugim 88 mld franków. Kredyty na poprawę warunków bytu ludności wiejskiej przeznacza się między innymi na doprowadzenie elektryczności i wody do osiedli i domów, na urządzenia wewnętrzne (np. umywalnie), budowę mostków-kładek na potokach i rzeczkach i inne. Grupa tych inwestycji ma dodatkowe źródła pozaplanowe, jak kasy oszczędnościowe i depozytowe.

5. Przechowywanie i przetwórstwo produktów rolniczych i żywnościowych obejmuje zakładanie i urządzenie rzeźni, mleczarni, budowę spichrzów, urządzenie chłodni, młyny, spółdzielnie spożywcze, składnice kolejowe, targowiska itp. Występują tu również inwestycje własne, a wysokość zainwestowanych tą drogą pieniędzy przekracza 50% wartości kredytów.

6. Od 1955 roku przewidziano kredyty

na rozwój niektórych rejonów Francji. Są to kredyty na tzw. urzędnia regionalne. Jak dotąd — przeznaczone na ten cel kredyty wykorzystuje się na prowadzenie prac badawczych.

Ekonomiści francuscy rozróżniają dwie kategorie inwestycji:

- a) inwestycje produkcyjne, dające efekt w postaci zwiększonej produkcji;
- b) inwestycje socjalne, mające na celu podniesienie dobrobytu ludności.

Jakkolwiek przeprowadzenie takiego podziału jest dość trudne (np. zaliczenie

kredytów inwestycyjnych na elektryfikację), Maurycy Contan oblicza, że w okresie 1948—1955 kredyty przeznaczone na te dwie kategorie były mniej więcej równe: socjalne wyniosły 140 mld franków, ekonomiczne — 108 mld. Zdaniem niektórych ekonomistów francuskich równowaga ta jest cechą planów unowocześnienia i wyposażenia rolnictwa.

Realizację dwóch pierwszych planów uważa się za pewnego rodzaju doświadczenie. Przewiduje się ewentualność zmian w latach następnych.

II. ZAGADNIENIE KOLEJNOŚCI INWESTOWANIA W ROLNICTWIE

Inwestycje wpływające na szybkie podniesienie produkcji stawiane są w rolnictwie francuskim na pierwszym miejscu. Zainteresowany jest tym zarówno rolnik, który dysponuje ograniczonymi środkami pieniężnymi, jak i państwo, które birmi się przed inflacją. Przy takim założeniu klasyczny we Francji schemat klasyfikacji wydatków inwestycyjnych w rolnictwie podlega obecnie dyskusji.

Schemat klasyfikacji wydatków na inwestycje rolne składa się według René Dumont z kilku pozycji: regulacja, nawodnienie, wapnowanie, odchwaszczanie gleby nawożenie, nasiona kwalifikowane. Schemat ten — zdaniem René Dumont — ma sens tylko wtedy, gdy istnieją fundusze na równoczesne wprowadzenie w życie wszystkich tych inwestycji. Przy ograniczonych funduszach inwestycje mające na celu ulepszenie gruntów i melioracje powinny mieć pierwszeństwo tylko na niektórych terenach, np. na stałe zalewanych lub częściowo uprawianych. W zależności od funduszy inwestycje tego typu można wprowadzać częściowo lub prowizorycznie, np. zamiast tradycyjnego drenowania można mokre grunty częściowo osuszać rowami itp.

Kolejność inwestycji w bardziej szczegółowym ujęciu przewiduje przede wszystkim lepszą uprawę gleby, odpowiednie nawożenie, produkcję nasion selekcyjnych. Do inwestycji pierwszoplanowych zalicza się również ochronę przed szkodnikami oraz tępienie chwastów i owadów.

Za najbardziej korzystne uznaje się inwestycje, które przy najmniejszym nakładzie pozwolą na najlepsze przystosowanie systemu uprawy i hodowli do warunków przyrodniczych i ekonomicznych.

Na drugim miejscu w klasyfikacji inwestycji stawia się zwiększenie produktywności łąk przez ich odwadnianie i lepszą uprawę. W oparciu o te inwestycje możliwe jest zwiększenie pogłowia bydła, ponieważ użytki zielone obejmują 3/4 powierzchni Francji. Zwiększenie opłacalności produkcji zwierzęcej ma duże znaczenie dla rolnictwa francuskiego.

Następną pozycję zajęłyby wydatki specjalne, dotyczące wysokoopłacalnych pomieszczeń, instalacji, urządzeń, jak np. zbiorniki na gnojówkę, silosy, mleczarnie, składy na zbiory. Przy inwestycjach tego rodzaju zaleca się stosowanie najdalej idącej oszczędności w materiałach i robociznie (wykonanie przez samych rolników w martwym sezonie).

René Dumont sugeruje, aby inwestycje na zakup traktorów, większych maszyn rolniczych i zwierząt pociągowych realizować wspólnie przez kilku sąsiadów.

W warunkach francuskich stawia się na ostatnim miejscu w klasyfikacji inwestycji wydatki na zakup maszyn żniwnych (nieodstatecznie wykorzystywanych) oraz budynków gospodarczych. W budownictwie gospodarczym zaleca się — obok stosowania tanich materiałów — urządzanie wspólnych budynków do dojenia dojarkami (dla 4—5 ferm). W rozważaniach niektórych ekonomistów francuskich takie postulaty nazywa się „zwrotem do gospodarki zespołowej”.

Pojęcie inwestycji zespołowych znajduje we Francji zwolenników. Spotyka się twierdzenie, że likwidacja dwóch „wąskich gardeł” (nieodstatecznej techniki i zbytniego rozdrobnienia) może być realizowana przez zespołowe inwestowanie w rolnictwo. Do zespołowych inwestycji zalicza się przede wszystkim wy-

datki na motoryzację, komasację i melioracje.

Problem uszeregowania kolejności inwestycji jest według ekonomistów francuskich bardzo złożony. Można tu nakreślić tylko pewne podstawowe zasady.

W większości wypadków nie można stosować żadnych reguł matematycznych, lecz tylko kierować się zdrowym rozsądkiem.

opr. A. Romanow

Instytut Ekonomiki Rolnej

SPOŁECZNO – EKONOMICZNA STRUKTURA WSI W POLSCE LUDOWEJ

Praca zespołowa
pod kierownictwem Jerzego Tepichta

Wyd. Książka i Wiedza, 1957.

Str. 210, cena 65 zł.

★

Praca zawiera wyniki badań Zakładu Społeczno-Ekonomicznej Struktury Wsi IER, prowadzone w latach 1947 — 1952. Badaniami objęto 137 wsi, a w nich ok. 10.000 gospodarstw i rodzin bezrolnych. Wyniki prac statystycznych, w podziale na rejony społeczno-ekonomicznej struktury wsi, zawarte są w 265 tablicach. Artykuły wstępne — J. Tepichta, K. Bentlewskiej, B. Gałęskiego — omawiają sposób opracowania, podział kraju na rejony, reprezentatywność badanej zbiorowości oraz podają elementy syntezy.